





**1917-1977**  
**60**

Районуну Куйлтура бажынын Иштикин-дештик дерилене-шмелден карак-ка көсү, көрүштү, чараш. Эришчилер манаа экен дыштанарына ынак. Куйлтура бажынын оду үрүтүчү тайынды, кичи бүрүчү сөнүргүдөн, кий-гырчү турар. Мангыга Улут Октябрьдин алдарлыг 60 жыл юбилейге укту-тур бүгү-ле ажилдарын Куйлтура бажыны комплексти план багуулар чору-дуп турар. Район төвүнүн куйлтура комплекстери (Куйлтура бажыны, библиотекка, улусчу театр, музыка шпаласы дөшт өскө-дө) чон ортунагы чору-дар массалыг кемчелерин бир дем-биле эрттирп кел-ген.

# ЧАҢГЫС ААЙ УГЛАНЫШКЫН-БИЛЕ

Куйлтура бажынын ажил планында көрдүнгөн кемчелер колдуунда амыр-ада боттангы турары өн. Челишкенин үнелени чүдөл? План амыр-ада-биле ханы холбаа-лыг. Ажилчы чоннарныг эстетияг кижизилдеги, амыралдын совет өвүр-хевир, чаа, чараш та-чылдар, төрөөн черинин таартыгалары организас-тап эрттирп турар масса-лыг кемчелерин кол ке-ээ апарган. Эрге-хоойлу кижизилдеги, эвездилер-биле амыр-ада көсү чө-дө.

Чонун көсүтүг үе-шагып чөп организастаары, кул-туртгү дыштанылга киче-нелени төүдө. Сутрунч туртаткыларын орту-зунга агитварлар аа-ры-биле бот-тынгыч уран чүүз көрүлдени организас-таан. Бо чылдын июньдан боор амыр бо хүнгерге че-дир ан эки дыштанылга ке-жээни тус-тус агитвар-

таалар аайы-биле органи-застап эрттирер дөшт ча-рыш чорун турар.

«Кичи болгаш байлус» деп кемжөтө хөй кичи кир-жи, солун болган Кичи бойлусту хумгалар, оон байлаан камнап, кага-лаар, бойлустуң байыра-зын — кижиге, бойлусту улам байлашмаал дөшт чергелиг болалар апаа илереттинген. Сутрунч туртаткыларын чекер-тер делгеленин база иччал эрттирген. «Улут Октя-брь болгаш Тыва» деп аа-жур-налыг организастаан.

Районуну Куйлтура бажынында нити мөңүн, тапшыр бөлүмүрү док-таамал ажиллап турар. Бот-тынгыч уран чүүлге сөнүргүдөргүр даяа ха-раа туттунган. Ук бөлүм-дө доктаамал ажиллап турар болгаш канжыг-аа тавар-ылдага концерт органи-застаарында улуг берге чөк. Район төвүнүн бот-тынгы-рар артистерин шилин-

дек номерлерден тургус-туган концерт програм-маны Эришнин шүптү суур-дарыга бараалгаткан.

Улусчу театр В. Көк-өөдүн «Самбажы» деп шилин белекпен эгелеэн. Мөөн мурунда Токанын «Ленгүр-оол» деп шилин көргүскөн. К. Будажиның «Доуаманын хуулгазына-рында» үзүндүрүн база тургускан. Улут Октяб-рын 60 чыл оюнун байы-ралыга тураскааткан кон-цертке бот-тынгыч уран чүүз бөлүмүрүнүн өн шилин көргүзүлгүр кир-жи. Ону тускай план багуулар тургускан.

Районуну Куйлтура бажынын организастап тур-рар кемчелерин белекпен тураскааткан эртенги куйлтура кадрлары, өскө-дө специалистер, район төвүнүн партия, совет, ком-сомол дөшт өскө-дө хөй-нити организастаары илелкейлиг киржи турар-лар. Чүгө дөргө бүгү-ле

кижизилде ажилын чаң-гыс аай угланышкын-биле чорудуп турар. Бай-күүскөмүн куйлтура кил-дизини (эргелекчи В. Дупчур) ажилдакчылар манаа көсү киржилеги. Куйлтура бажынын эр-ректору Көмбү Алдын-кыс уауртуп турар коллектив-нин ажил-херектерин эки башкарып турар, ажилга инициативалыг, билги-мергежиги шырак специ-алистерин бирөөн.

Кандыг-аа байырла-дарын, кемчелерин чору-дары баш уур планнаар, сценарийин тургузар, сай-гыч көөр. Оон соонда өнү эки белектер. Оларга көөр турар тускай сценарийлер-ни боттарынын шылар байлыгына таарыштыр эле тургузуп алыр. Бо чылда эртен театржыткан ийи көргүзү кичи бүрүчүнү салгында артып калган. Оларын бирөөн В. И. Ленинни төрттүткөн хү-нүгө, өскөдөн Тилдеге хү-нүгө тураскааткан. Чы-рык, каасталга, үн апар-латтары, уран ном-чулга, ыры, шуаг дөшт өскө-дө тынгыч аргалар-биле чогумчалыг тургускан көргүзүлгөр кө-рүктүрүнүн кичеңгейин шынал-да хаара тулуп турган.

Районуну чаартылга-рына тураскааткан «Эр-зини дуун, бөгүн, дээр-та» деп, ССРЭ Кон-ституциянын төлөв-дөргө тураскааткан «Мен — Совет Эвилел-нин хамааты мен» деп кемжөтө белек идеялиг, ханы утка-шыварлыг бол-ган.

Районуну Куйлтура бажыны болгун ажилын түгө улуг улуска эвес, ханы урталар ортузунга база шептерекен. Мында үш клубту тургускан. 1—4 класстарга — «Сөнүр-гактар», 4—7 класстарга — «Внүктөр», 8—10 класстарга — «Устүкү

**Информация-ның чаңгыс аай фондузу**

Хабаровскиде информа-цияныг чаңгыс-аай деви-сизер фондузун тургускан. Ону организастаарына 14 дөшт өвөрдөгө чери, тех-никтиг улуг библиотекалар, хоорайнын төлөвилел бол-гаш эртен-шинчилел инсти-туттары киришкен. Ында он ийи миллион амыр кезек патентилер, норматив-тех-никтиг документациялар болгаш улуттур каталогтары бар. Кандыг-аа материалды дүргөн тып алырына авто-матизир системга дуза-лаар.

Ыраны Чөвн чүктүг эконо-мисти районунда хө-рөгемчиини чагы телефон азы телетайп дамчыштыр фондузун диспетчеринге ке-дир. Анда каш-ла минута дүргүзүндө ындыг тематика кандыг организастаада бы-жыглаттыган турарын то-дарадыр болгаш херек материалдарын алырына дуза-лаар. Бүгү-ле чаа ном-нарны библиотекка бүрүзүн-ге садып алыры ам херек-чек апарган.

(СЭТА-нын көрр.).  
Хабаровск.

**делегей** **БО ХҮННЕРГЕ**

БОЛУУШКУННАР **тайылыртал**

**СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА**

**ОКТАБРЫН СОРУГАЛАРЫНГА ШЫНЧЫ**

**БЕРЛИН.** ГДР-нин куйлтура болгаш эртем ажилдакчыларын Берлинге болган байырыг хуралы Совет Эвилелде амыр-ада кичи байырлады болгаш Октябры революциянын улуг соругаларына шынчы чорукту чап-палыг алырына автоматизир система дуза-лаар.

Районуну Чөвн чүктүг эконо-мисти районунда хө-рөгемчиини чагы телефон азы телетайп дамчыштыр фондузун диспетчеринге ке-дир. Анда каш-ла минута дүргүзүндө ындыг тематика кандыг организастаада бы-жыглаттыган турарын то-дарадыр болгаш херек материалдарын алырына дуза-лаар. Бүгү-ле чаа ном-нарны библиотекка бүрүзүн-ге садып алыры ам херек-чек апарган.

(СЭТА-нын көрр.).  
Хабаровск.

**Вашингтонда чугаалажышкын**

ВАШИНГТОН. СЭКП т-нын Политбюро кежигүрү, ССРЭ-нин даштык херектер министр А. А. Громико АКШ-тын күүрүк секретары С. Ванс-биле чугаалажышкын ында эгеледи. Стратегия чексиз кызыгаларын айтырышыг кол кичеңгейин салган. Чоюк Чөвн чүккө хамаарышкыч айттыр-ларын база чугаалажып көр-гөн.

А. А. Громико АКШ-тын күүрүк секретары алдар бол-дуруп эртенги шайлаага кыл-ган. Оон үшүндө совет-америк харылааларын амыр-бүрү айттырларын таламы-биле ажил-ини санал-онал сол-чулга болган.

Эртенги шайлаага америк талаан АКШ-тын президенти-нин национал аймак көр-чүгө тавыш-биле дуза-лаа-чы В. Буш-биле, күүрүк секретарынын оралакчылар; совет талаан — ССРЭ-нин даштык херектер министр-ини оралакчы Г. М. Гор-нечко, ССРЭ-нин АКШ-та элчини А. Ф. Добрынин ки-ришкен.

(СЭТА).

**«Фольксштимме» солунуң байырлалы**

Австрияныг Коммунистг партиянын төп органы «Фольксштимме» солунуң байырлалы Венага эртен. Ол байырлап чуртка үндөсүн социал чаартылгалары бот-тандырып чорудары дөшт, ажилчы чоннарныг делегейде эл-сеткиг каттыштырылганын быжыгларды дөшт демиселдин ады-биле эртен.

Найысылалыг он-он муң чурттагачылар Пратей партия дөла берген. Анча поли-тиктиг чугаалажылаар болгаш митинг эртен, бот-тынгыч молдентивтерин база спортчуларын өн көргүзү болган. Байырлаага социалистг чурттардан келген аал-чылар киришкен.

ЧУРУНГА: Венаңың парыгында «Правданың» стөндиз.  
М. КОЧЕТКОВУҢ ФОТОЗ.  
(СЭТА-нын фотохрониказы).



**ГИДРОГЕОЛОГТАРЫН ШИНЧИЛЕДЕРИ**

**ПРАГА.** Чехословак гидрогеологтар чыл бүрүзүндө чүс дөрбөлчүн километр черин шинчилелин чорудуп турар. Олар республиканын чөй иштиде сууну чаа кура-варларын болгаш чөй кырында гидроге-огтиктиг кураварларын шинчилел тывар болган шинчилел алыр таламы-биле улуг ажилдарын чорудуп келген. Дайын со-онда тываларда олар чурттуу деви-сизерин үштүгү бир келчинде хөй төрөп шин-чилел болгаш сугарылгага база улус ажил-агыйшын өскө-дө хөй-агыйшын ажиллап болур чөй алаанын суу-биле бай-лак 30 хөй эртен ажилтанар. Оларын баазазында калган деви-сизерин чөй суу-биле хандырып шылар 20 амыр сугарылга системаларын тургускан.

Төп болгаш Барым Чехияда база Словакияда гидрогеологтар эвез кичи мис-серадыг арышарын ажилтанар. Олар-нын чамдыгында министрдыг дүстөр хөй болган оларын аарыг улус эмигрантга амырлап турар.

**БУХАРЕСТТИН КҮЗҮ**

**БУХАРЕСТ.** Эвездүг күс Бухарестиде ады дүшүрүлгө-дө болза, оон эгелей бер-гелин кайгы-лаа көрүп болур. Румын найысылалдын алдылары, экиерери болгаш парктары сарыг бүрү-биле шиметтин эгеледи.

Күстүг эгеледи ында чүгө чылдын үе-зинин солчулгалары эвес, харын чуртта-кыларын чаа бажылар амыр үеин көр-гүзөр. Тулугчулар күзүп хоорай чурт-такчыларынга эл-не хөй саныг квартираларын боор чачыл шалды бөр мичаар тургусуна берген. Бо чыл база-ла илдил болган. 15 муң амыр чагайыштыган квартиралар боттарынын экиерини чурт-такчыларга амырлап берген. Чылдын төң-түзүндө чөдөр тулугчулар амыр 25 муң квартираларын тударын хулаанаштар.

Хоорай өзүп, оон картанында чаа куду-чулар болгаш проеспектилер көстүп кел-ген, шычала-даа чурттагачылар эртен куду-чуларын дугайын утпаан. Чыл эгелей болор оон куду-чуларга шаанда чаң-чыл болган даш шыгыг орунуга 100 муң дөрбөлчөп метр асфальтын салган. хөй муң ишти тырып олурткан.

(СЭТА).

**ЧӨПТҮГ ЧОРУКТУҢ ТИЛЕЛГЕЗИ**

**НЬЮ-ИОРН.** (СЭТА-нын көрр.). Чылганнарнын дин-миттиг амыр чөй ажилдакчыларын үеинде КНО-нун Кол Ассамблеянын бажынын мурунда тук сывын ору Вьетнам Социалистг Республиканын улуг беш-адырдыг Кызыл туту дүргө-биле кичеңкиг үшөгөн. Ол чурт ам делегейин ол организастаанын бүрү эргелиг кежигүрү болур берген. ВСР-нин тутуг көдүргөниин байырладыг баулаа болза чөптүг чорук-тун тилелегенин, вьетнам улусун хөстөткө, деви-сизерин бүтүн чорук болган ха-маарышпас чорук дөшт хөй чылда чорудуп келген маамыр-лыг демиселдин түнелел бол-ган.

КНО-га Вьетнам Социали-стг Республиканын хулаан ала-ганын делегей иштилелегенин бөдүктери вьетнам улусуну политиктиг үлүг тилелегенин, социалистг Вьет-намны делегейде ат-алдарын улугтаканын херекчи кылдыр үнелеп көргөн. Ону хулаан алганы делегейин тайбын болгаш аймак чөк чорук быжыгларынын хө-рөгө, курулелер арышпа кады ажилдакчылар көжү-деринге Вьетнам Социалистг Республиканын кирген үлүг салыкынын хулаан көргө-ниин илерешкени болган.

КНО-га ВСР-ни хулаан ал-ганы болза вьетнам улусун империалистг агрессияны өйтүр шаарына, национал

Хамаарышпас чорук дөшт оон демиселдин детимчени база дузаламчыны чаптыган чөй-ка доктаамал көргүзүп келген социалистг дем каттышты-рылга чурттарынын, делегей тайбынга ынакшылдыг бугу күштеринин база тилел-гези болган.

КНО-нун Кол Ассамблея-нын ХХХII сессиянын ажил-лыга киржири-биле ында чөд-дөп келген ВКП ТК-нын По-литбюро кежигүрү, Вьетнам Социалистг Республиканын Премьер-Министринин оралак-чы, даштык херектер ми-нистри Игрен Зуй Чанге баш-таткан ВСР-нин төлөлекчи-леринге КНО-нун чыгыш се-кретары К. Вальдай ийи ба-йыр чектир. Бо хүн чүгө ел-лерин чуртунага эвес, ха-рын нияти-биле каттышкан

Национал Организастаанын төвүгүлү хүн болур. Хама-арышпас чорук болгаш кыста-га дөшт үр демиселдин соонда Вьетнамдын улугу бугу деле-гейге тайбын болгаш чөптүг чорукту тургузарыгче ула-нган КНО-нун күжөниш-кенинере каттышкан деп, ол чугаалаан.

КНО-нун кол соругаларын күсүдеринге: тайбын бол-ган делегейин аймак чөк чө-руун детивринге Вьетнамдын маамырлыг улугу төлөпиг са-мышкынын кирер дөргөнге ханы буурелди КНО-нун чы-гыш секретары илереткен.

Африканын амыр хамаар-ышпас курунел болур Жи-бути Республиканын тутуг көдүргөниг байырладыг бау-лаага база алаа болган.

И. МАКУРИН.

**Фабкомда чагылар столу**

Душанбениң төргү номби-надында ажилдакчыларын эг-бүлөниге фруктулар болгаш негалар садып алы-рынын дугайында сарыг са-лышынын профилелдин фабрика комитеди болуңга алган. Анча чагыларныг чектер комитеттерин дам-чыштыр чорудар, а чагы-ларныг комитеттин деви-сизеринде турар садыг павильонундан барып алыр. Бу-дурелде чериниң ажилчы-нары (а оларын хөй кезин хөзрөмөнөр болур) проф-илел комитединиң эгеле-чи чорун беди-биле үнө-лөшкөн. Чагылар столу шаг-үени камнаар.

**ТАРАА ШАМУНУҢ КЫРЫНДА САМОЛЕТТАР**

**СОФИЯ.** Болгариянын көдө ажил-агыч увар чүүзү улаваа чаа улуг объек-тин алыр. Төмүкхүн хоорайда ол черин жуудуучулар орталында улуг комплек-стиг тулуг дүрөп темплер-биле чоруп турар. Ол комплексе куруненин «Болгар тамаматы увар чүүз» деп ажил-агыч каттышкынында эл-не сайыраптай тулуг болур. Комплексте увар түдү тех-никалыг септеринге амырлап дөштөм өң-гөрдөр, төп диспетчер пунктуу, жуудуучу-лар кылуу турар.

Болгариянын амыр үдөгү көдө ажил-агыч увар чүүзү улаваа чаа улуг объек-тин алыр. Төмүкхүн хоорайда ол черин жуудуучулар орталында улуг комплек-стиг тулуг дүрөп темплер-биле чоруп турар. Ол комплексе куруненин «Болгар тамаматы увар чүүз» деп ажил-агыч каттышкынында эл-не сайыраптай тулуг болур. Комплексте увар түдү тех-никалыг септеринге амырлап дөштөм өң-гөрдөр, төп диспетчер пунктуу, жуудуучу-лар кылуу турар.

**ТАЙБЫН ХЕРЭЭНИҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА**

**ВАШИНГТОН.** (СЭТА-нын көрр.). Даштык херектер тала-мы-биле сенат комиссиян ССРЭ биле АКШ-тын арамында адролуг чексиз чөй алаанга шенделерин кызыгалар болгаш чөй алаанга адролуг ча-мырлышкынын тайбын соругаларга ажиллап турар дугайында хөзрөлери бадыла-рын америк конгрессин сенат-тыга сүмөлөзө дугайында шийтири бир үн-биле хулаан алган. Ол хөзрөлери сенатор-лар адролуг шенделерин до-лузу-биле хөрдүгүрүнүн ху-гайында керэени чарарын орунуга чугула бажы кылдыр үнелел көргөни комиссиянын хуралына онаалап демелгезин. Чижээ, комиссиянын кежигү-рү, сенатор Ф. Чөп (демократ, Айдахо штат) «Оларын баы-лаарына уурлангынын кан-дыг-аа барымдаага чөк дөшт демелгезин.

Ол чугула дүртүрүлганы чөд-дөп алган ийи чурттуг чөйш-кенинере байыр чөдирип тур-рар америк хөй-иниңини кал-бак бөлүктөрүнүн күзөлиге

**БОО-ЧЕПЕКТИ ЭҢДЕРЕ БҮДҮРЕРИН СОКСАДЫР!**

АКШ-тын администрациянын нейтронуг бомбаны будуруп үндүрер деп турар совет улус кичеңкешин-биле база шийтирлиги-биле буруу шаап турар деп, СЭТА-нын корреспондентинге Тайбын камгаланын совет комитединиң драгзы-нын бири оралакчы, академик Е. К. Фе-доров демелгезин. Ол эң дерзин бажыга улар делегейин тайбын ынакшылдыг хөй-иниңиниң уурлангышынынга бө-дүрүн үнү бистин чуртувустуң амырлыг чоннары каттыштырган.

Нейтронуг бомбага болгаш массалыг узуулашынын чөйшкени өскө бугу хөй-ирлеринге улар демиселдин бугу-делегей кампанынын октябрда чорудар дугайында Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлөниң президиумун шийтирип совет хөй-ни-ти бир үн-биле дөштөз. Ол кампаныга бис эң-не илелкейин-биле киржири бис.

Нейтронуг бомбага улар хөдөлүшкенин-ниң делегей неделагынын үзүндө совет

**БОО-ЧЕПЕКТИ ЭҢДЕРЕ БҮДҮРЕРИН СОКСАДЫР!**

АКШ-тын администрациянын нейтронуг бомбаны будуруп үндүрер деп турар совет улус кичеңкешин-биле база шийтирлиги-биле буруу шаап турар деп, СЭТА-нын корреспондентинге Тайбын камгаланын совет комитединиң драгзы-нын бири оралакчы, академик Е. К. Фе-доров демелгезин. Ол эң дерзин бажыга улар делегейин тайбын ынакшылдыг хөй-иниңиниң уурлангышынынга бө-дүрүн үнү бистин чуртувустуң амырлыг чоннары каттыштырган.

Нейтронуг бомбага болгаш массалыг узуулашынын чөйшкени өскө бугу хөй-ирлеринге улар демиселдин бугу-делегей кампанынын октябрда чорудар дугайында Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлөниң президиумун шийтирип совет хөй-ни-ти бир үн-биле дөштөз. Ол кампаныга бис эң-не илелкейин-биле киржири бис.

Нейтронуг бомбага улар хөдөлүшкенин-ниң делегей неделагынын үзүндө совет

**АРАТТАН**

**ЕРЕВАН.** Сибириниң болгаш Ыракы Чөвн чүк-түн хоорайларыгче фрук-тулуг хөй консерваларын чоруткан. Ол продукцияны Аратт шывалында ед-тарда өстүрүк чаа дүктү-төң будуруп үндүргөн. Ында ажиллап турар консер-ла заводу планды амыр ийи миллион амыр дузаа парешени, хандыларын, но-галарын будуруп үндүр-гөн.

(СЭТА-нын көрр.).  
Душанба.

**ПАНАМА.** Панама каналынын дугайында АКШ-биле чаа керэени чарганы-биле холбоптар болган жинги «Америк империализмин тергилелдеге удур, национал болгаш со-ниал дозу хөстөткө дөшт демиселге империализмтиг чаң-гыс эшти болгашлар» деп доктө-биле эргеле. Митингто чурттуу найысылалынын 200 муң хире чурттагачылары ки-ришкен.

С. СЫЧЕВТУҢ ФОТОЗ.  
(СЭТА-нын фотохрониказы).

**ЧЕПЕКТИ ЭҢДЕРЕ БҮДҮРЕРИ**

Кызыгаларынын керө-лө-ринин чугула ужу-дузанын ху-ралын киржиңчилери онаалап демелгезинер.

В. ГАН.

